
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opsigelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalsklifte. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

NNHOLD: Vår tids helgener i storbyene. — Bokanmeldelse. — Den gamle Kirke og den nye teknikk. — Det gjenopstandne Buckfast-Abbedi. — † Sogneprest Swietlik. — „Han kom til sitt hjemsted —“ — Herhjemme — og derute.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 25287

RETT + OG + SANNHET

Vår tids helgener i storbyene.

Av Pater Ludwig Esch. S. J.

Overalt i de moderne storbyer — på gatene, i teater og kinoer, fra plakater på murer og plankegjerd — fører synden sitt sprog, snart høilydt, snart innsmigrende. Men hvis man identifiserer dette sprog med storbyens vilde det allikevel være blodig urett — det vilde være å lukke øinene for den gudbenådede hellige sjels storhet, som er et like så nærværende konkret mysterium som synden.

Man etterlyser vår tids helgener — hvem er det? Er det det høit kultiverte, for alt verdifullt mottagelige kristne adelsmenneske, i hvem tidens intellektualisme møtes med helligheten? Mulig — vi vet det ikke. Det er jo utelukkende Guds nåde som skaper helgener. Men alltid, når Gud skjenket en tidsepoke en helgen, var denne helt anderledes enn man ventet. I ordets egentligste forstand var de aldri moderne — men dog gjenfant de allermest moderne innstillede mennesker sig selv i dem. Helgener står oftest midt oppe i sin tid og gleder sig over alle dens goder, men skjønt de selv mestrer livet til fullkommenhet, lider de dog under menneskeslektens skjebne, hvis tragedie også legger sitt kors på dem uten at de derfor fortviler eller blir menneskehatere — tvertom er det deres særmerke, at de aldri ophører med å elske mennesker og forstå alle deres feil og skrøpeligheter uten å dømme eller fordømme — alltid drives de bare av en hellig lengsel etter å føre disse syndefulle mennesker til Gud, til lykke og sjelefred. Vi må ikke glemme at i alle helgeners liv lever et intenst Gudsforhold side om side med en fullstendig deltagelse i det almindelige daglige liv, som imidlertid

dette deres Gudsforhold forhindrer dem i å plettes av.

Vi kjenner jo fra de første kristnes tid hvorledes disse kunde leve et glad og sterkt trosliv midt i de lidelser, som de lastefulle omgivelser påførte dem. Og dette gjentar sig den dag i dag — mennesker, som kjenner forholdene og vet beskjed forteller, at side om side med tidens utrolig fordervethet og råskap leves der nu i storbyen av mange mennesker et liv, som i renhet og opofrelse kommer de gamle kristne idealer nær. Det leves av menn og kvinner, ynglinger og unge piker, prester og lægfolk.

Selvfølgelig kan det ikke falle oss inn å prise nøden og elendigheten — forferdende meget ødelegger den i menneskelivet for alle. Men det er også blandt de elendigste at Gud den dag i dag skaper de største og beste mennesker. Hvor mange mødre finnes der ikke nu, hos hvem fattigdommen lenge har vært den daglige gjest, fra hvem sykdom og gjeld ikke er veget og som ofte synes, at nu styrter alt sammen over dem, men som allikevel ikke gir op. En slik mor følges til skriftestolen og kommuniensbenken av bekymringen for det daglige brød, og hun har ikke meget tid tilovers til å be i — men når hun kneler for Gud, da er hennes bønn som Kristi bønn i Getsemane. Heroismen er henne en selvfølgelig sak — uten oprørske spørsmål er den blitt hennes annen natur. Vår tids helgeninne!

Akk, mange mennesker banner og forbanner høilydt i sin fortvilelse — og vi utenforstående tør ikke dømme dem eller bebreide dem det — men vi må bøie oss i

ærefrykt for de katolske menn og kvinner, som istedet for å knytte henderne til ville forbannelser folder dem i ydmyk bønn — en bønn som kan være som et eneste skrik: «Frels oss Herre, vi forgår!»

Og når de ikke synker sammen under sine byrder, men i fortrøstning sier sin Herre og sin Gud et dyptfølt og innerlig: «Din vilje skje!» er det da ikke det største av alt?

Fortvilet, men dog tro, i den dypeste nød dog stadig holde håpet oppe, å kysse kjærlig den Guds hånd, som tukter så hårdt, å takke på ruinene av sin lykke, pint under sin skjebne dog å synge Te Deum — ja, der går stadig helgener gjennom våre gater — der lever stadig helgener i de store leiekaserner!

Og hvem, som kan se inn i de tusener av unge hjerter som ferdes på fabrikker, kontorer, gater og veier, vet, at gjennom all smusset går ynglinger og unge piker stadig rene og uberørte, befestet i sin Gudstro, så de

med strålende øine kan si: «Jeg har vært sterk — jeg har bevart mig selv!»

Således gikk engang i Rom, således gikk engang gjennom Grekenlands og Asiens storsteder unge kristne.

Ser vi ikke hvor så mange unge midt i storstedenes vrimmel kalles til prestegjæringen — ser vi ikke hvorledes stadig lengslen etter å kunne virkeliggjøre den strengeste idealisme lever blandt våre unge?

Vi ser det i ungdomsforeningene, vi ser det i barneforeningene — hvorledes flere og flere søker å forme sitt liv som en Kristi etterfølgelse, og hvorledes en opofrende tankegang besjeler alle disse unge til å finne helligheten ved Guds Moders hånd. Hvor mange ofrer sig ikke nu for Guds rike på jorden, for sine brødre og søstres lykke — for oppfyllelsen av «Renovabis facime terrae».

Synden lever i storbyen — ingen vil benekte det. Men strålende og herlig lever også renheten, kjærligheten, helligheten — lever GUD!

BOKANMELDELSE

Universitetets Radioforedrag: «Verdensreligioner utenom kristendommen». — Av prof. Sigm. Mowinckel, Wilhelm Schencke og Sten Konow. (Aschehoug & Co.). — Anm. av A. J. Lutz, prest i Dominikanerordenen.

I.

I denne bok skriver professor Mowinckel om «Israels religion og jødedommen». Han gir en oversikt over Israels religiøse utvikling fra urtiden, da dette folk var en gruppe av nomadiserende stammer, inntil Jesu tid og nogen århundre utover. Israels religiøse historie kan ikke forstås uten at man har rede på både de andre semiters og især de kanadiske folks religion. Disse folks hedenske tro blir derfor også nok så inngående omtalt, og derved belyses hvorledes Israelitenes gudsbegrep, livssyn og kultus påvirket i flere århundre mere eller mindre.

Professor Mowinckel forstår å gi et meget konkret inntrykk av denne påvirkning, dette frafall eller utroskap mot Jahwe. «Israels Jahwe,» sier forfatteren, «var først blitt oppfattet som en ørkengud, streng, utilnærmelig, fryktelig.» Etter Israels seier over de kanadiske folkeslag blev han snart identifisert med lokal gudene i Kanån, snart ophøiet over dem, inntil han endelig blev betraktet som den ene, universelle gud, som ikke har nogen annen gud ved siden av sig. Dette siste skritt i gudsideens utformning var profetenes verk.

Ved å lese prof. Mowinckels utredning blir man straks slått av dens forbausende rikdom av kunnskaper til det gamle Testament, de religiøse og sociale forhold hos de semitiske folk og den gamle Oriens historie. Imidlertid er der i Israels religiøse utvikling og historie noen gåter som professorens avhandling ikke har løst. Jeg har f. eks. vanskelig for å opfatte, hvordan Moses kunde bli Israels store heros og hedres som

den religiøse og politiske lovgiver, hvis han, som prof. Mowinckel påstår, «først senere blev satt i forbindelse med utferden fra Egypten og vandringen til Kanån», og hvis «selv de eldste lovsamlinger er yngre enn bosetningen i Kanån». Hvorledes kom de senere slekter på den tanke at tillegge Moses friggjørelsens og lovgivningens store fortjenester, hvis han ikke ved noget ualmindelig hadde knyttet sitt navn til sitt folks skjebne i avgjørende øieblikke?

Men den største vanskelighet for mig er å bli klar over gudsideens utformning slik som prof. Mowinckel skildrer den. Hvordan blev Jahwe, den oprinnelige «ørkengud» til den ene, universelle og transcendentale Gud? Professoren svarer at «Jahwe viser sin makt og guddom i folkets historie og dermed også i de andre folks historie, som lå under for Israel. Jahwe er historiens herre.» Uten tvil. Men hvad var det som gjorde at de hebreiske nomader la sin skjebne i Jahwes hånd? Prof. Mowinckel sier ganske riktig at «utferden fra Egypten og erobringen av Kanån blev foretatt i tillid til Jahwe, fremfor alle andre eldre stammeguder». Det er sant, og i Israels tillid til Jahwe ligger spiren til troen på Jahwes enerett til navnet Gud. Men hvorav kommer denne tillid til Jahwe, denne tro at han er gudernes Gud og folkets vern? Det var sikkert ikke hos de andre semitiske folk at Israel kunde finne ideen om den ene Gud. Ennu mindre kunde de låne sin ophøiede gudside fra de kananæiske myter. Profetene var det som siden utarbeidet det fullstendige, åndelige gudsbegrep, sier prof. Mowinckel. Vel. Men var profetenes inspirasjon ikke av høiere art enn den «ekstatiske-orgiastiske fromhetstype som Israel overtok fra kananeerne», så kan jeg ikke innse hvordan de kunde forme en høiere gudside enn den som de kananæiske «nabis» enthousiasme hadde frembragt. Og denne var ikke vakker. Molokene, som slukte småbarn i sine rødgldende

jermaver, Astartene, som hedredes ved «den hellige prostitusjon», har da ikke det gran felles med Jahwe, som hadde gitt de ti bud på Sinai!

For å få en fyldestgjørende forklaring av Israels religion kan vi ikke komme forbi åpenbaringen, d. v. s. Guds direkte inn- gripen i folkets religiøse utvikling. En utvikling har funnet sted, uten tvil. Men den drivende kraft var noget høiere enn bare historiske omstendigheter eller påvirkning fra andre folk. Disse kunde ikke gi hvad de selv ikke hadde, og prof. Mowinckel innrømmer selv at Israel var «noget annet». Allerede i Bibelens første setning ser vi hvor uendelig stor forskjellen er mellom Israels religion og de andre orientalske folks. Den rasjonalistiske religionshistorie forsøker å utlede skapelsesberetningen fra babylonske myter. Disse forteller at guden Marduk drepte dragen Tiamat og med stykkene av hans kropp skapte himmel og jord. Verdensaltet har altså sitt utspring i noget som var før. Tiamat er nemlig et bilde på det store kaos. Hvor dette stammer fra blir ikke sagt. I Bibelen derimot står vi ansikt til ansikt med en Skaper som frembringer alt, det opprinnelige kaos og de iboende naturkrefter innbefattet, ved sitt ord. Kjernen i Israels skapelsesfortelling er likeså uendelig forskjellig fra de orientalske myter som den sanne Gud fra en avgud.

I vesentlige ting er jeg altså uenig med prof. Mowinckel. Allikevel må vi være ham takknemlige for de verdifulle opplysninger han gir oss angående den menneskelige side av Israels utvikling. Hans avhandling er en god hjelp til forståelsen av det Gamle Testamente.

II.

Med en særlig stor interesse leste jeg professor Wilhelm Schenckes beretning om Islam. Jeg har i min ungdom tilbragt fem år blandt Muhammedanerne i Mesopotamien og Kurdistan og iaktatt meget av deres religiøse liv, på samme tid som studiet av ders sprog og litteratur bragte mig deres tenkesett nærmere. Men det er i høi grad lærerikt å se det vesentlige av Islams opprinnelse, lære og utvikling skildret i sammenheng av en videnskapsmann.

Først får vi et overblikk over de religiøse og sociale forhold i Arabien før Muhammeds opptreden. Folket var polytheistisk. Det tenkte sig en mengde guder som bodde i stener, kilder og trær eller i solen og stjernene. Det er av den største betydning å ha det gamle flerguderi for øie for å forstå «profetens» iver for den ene Gud og også hans uvilje mot Treenighetens mysterium, da dette, efter hans feilaktige opfatning forutsatte et flertall i Guds vesen. Uvilkårlig tenker man på disse gammel-arabiske gudeskikkelser når man hver torsdag aften hører mueddzinene, som fra moskeens minoritet roper hundre av ganger Islams trosformel ut i den majestetiske natt: «La illah illa 'llah! La illah illa 'llah!» (Der er ingen annen gud enn Gud).

Sitt kjennskap til den ene sanne Gud skyldte Muhammed den jødiske og den kristne religion, som hadde ikke så få representanter i Arabien. Det skjebnesvangre for ham var at han under sin religiøse krise ikke kom i berøring med den ekte apostoliske kristendom, men bare med de gnostiske sekter eller med den nestorianske og den monofysitiske heresi, hvis opfatning av Treenigheten og Jesu person stod i motsetning til den apostoliske tradisjon. En kristen blev Muhammed altså ikke. Han optok bare endel kristne ideer, blandet dem sammen med

jødiske og med sine egne fantasibilleder, og uten egentlig i førstningen å tilsikte det kom han til å lave en ny religion, som gikk ut på å overvinne både kristendom og jødedom. «Islam» kalte han sin religion, d. v. s. hengivelse. Dens hellige bok er Koranen. Den skal inneholde de åpenbaringer Muhammed fikk direkte av Gud eller gjennom engelen Gabriel. I virkeligheten har Koranen en meget mindre hellig opprinnelse og er ikke fri for urimeligheter og direkte opdiktede visjoner. Den største del av det som har religiøs verdi stammer fra Bibelen.

De plikter en «muslim» (muhammedaner) har å oppfylle er troen på Allah, bønner fem ganger om dagen, forbundet med renselser og andre ceremonier, almisser, pilegrimsferden til profetens grav i Mekka minst en gang i sitt liv, ramadanfasten og undertiden den hellige krig. Muhammeds forestilling om det evige liv viser kanskje tydeligst hvor lite han har oppfattet av kristendommens edle åndelighet. Hans paradisi er en slags idealisert harem. De nyere muhammedanske teologer forsøker å bortforklare det ved å fremstille det hele som symboler. Men for «profeten» var det nok ikke symbolsk.

Allikevel har også Islam som alle andre religioner sin mystikk. «Mennesket, gjennom ekstasen oppløser sin personlighet og flyter inn i guddommen og går op i Gud, så der ingen forskjell blir mellom et jeg og et du».

«Unio mystica i bokstavelig forstand,» slutter prof. Schencke en smule overilet. Ikke den kristne unio mystica ihvertfall. Også her øiner vi den uhyre avstand mellom kristendom og Islam. Mens den kristne mystikk utdyper dogmatikken, foredler troen og gir alltid klarere fortuisjoner om Guds uendelige transcendens efterhvert som foreningen med Gud blir inderligere, fører den islamitiske mystikk endog bort fra den gudstro som er Islamens grunnprinsipp og ender i pantheisme.

Alle som har interesse for å kjenne Islam — og interesse har alle dannede europeere, siden Islam i en lang rekke av århundrer har vært en bestemmende faktor for Europas historie — vil finne det største utbytte i professor W. Schenckes avhandling.

III.

Om den tredje verdensreligion, buddhismen, skriver professor Sten Konow med det mesterskap som har gjort ham til en autoritet på dette område. Buddhas person og livshistorie vet vi ikke meget om. Derimot kjenner vi grunnprinsippene av hans lære gjennom hans preken om de fire «hellige sannheter»: 1. Livet er lidelse. 2. Lidelsens ophav er tørst efter livet og alt attrå i det hele tatt. 3. For å frigjøre oss fra lidelsen må vi derfor utrydde all livstrang og alt attrå. 4. Veien til denne frigjørelse innbefatter åtte øvelser: riktig anskuelse, riktig beslutning, riktig handlemåte o. s. v. Det høieste mål for buddhistens streben er altså å frigjøre sig fra «tilværelsens hjul», d. v. s. fra reinkarnasjonen, som foregår atter og atter efter «karmas» bestemmelser, så lenge en ikke er ufridd fra «livets spill», fra «de flyktige illusjoners flom». Er en nådd så langt, så går han inn i «Nirvana».

Nirvana er et begrep som ikke bare finnes i buddhismen og som oppfattes på forskjellige måter. Men for buddhismen betyr Nirvana «utblåsning» forklarer prof. Sten Konow. I det fullkomne Nirvana er den siste livsgnist utslukket. Vi må forstå det som en tilstand hvor bevisstheten og alt det som utgjør personligheten (de såkalte fem grupper) er svunnet bort.

På veien til Nirvana kan ingen lærer, ingen gud hjelpe. «Selv må den enkelte finne frem. Derfor er også den vei Buddha vandret blitt kalt for «hinayana», en liten vogn, en karjol, hvor der bare er plass for en enkelt som selv må styre.»

Der ligger en dyp sannhet til grunn for Buddhas lære, nemlig den at alle skapte ting er blandet med intethet og at ingen av de verdier som det jordiske liv kan gi oss er istand til å tilfredsstille vår trang til det evige. Buddhas store svakhet var at han ikke så den evige realitet bakom livets spill og illusjoner. Hans evighet er den evige tomhet. Derfor er hans salighet noget negativt, livets og personlighetens utslukning. Vi kristne tror på en evig positiv virkelighet uten spor av blanding med noget forkrenkelig eller med noget forbigående. Og det er selve den forkrenkelige naturs eksistens som tvinger oss til å anta en evig realitet, et «lys uten skygge» (I. Joh. 1.). Også for oss er målet å frigjøre oss fra en tilværelse som er blandet med intethet; men denne frigjørelse skjer ikke ved å slukke livstrangen, men ved å opflamme den til det uendelige som drar oss til sig, utover de ting som er tiden underkastet. Frelsen fra lidelsen er ikke i personlighetens undergang, men deri at personligheten blir oppløftet til et inderlig samfundsliv med den realitet som er i sig selv det evige liv.

Disse tanker var fremmede for Buddha. Av og til har man inntrykk av at han kanskje hadde en dunkel anelse om dem, men han skjov dem fra sig. Han hadde imot filosofiske overveielser. Han var agnostiker, idet minste i den forstand at han ikke tillå læren om Gud, om sjelen, om tingenes ophav nogen praktisk verdi. «Hvis et menneske blir såret av en pil, mener I at han før han trekker den ut, først vil forske etter skytterens navn, egenskaper, fødselssted og familie? (Citert hos E. B. Allo «*Plaises d'Europe et Baumes du Gange*»). Det er riktig. Men Gud er noget annet enn en skytter som sender sine piler. Han er endog den eneste som kan trekke ut de piler som har såret oss. Forøvrig kan man tilgi Buddha at han blev kjed av de indiske spekulasjoner med deres fabelaktige pantheisme og ufruktbare livsfjernhet. Når prof. Sten Konow vil se i ham en «tenker av rang», så synes jeg altså at det er litt for meget sagt. «Det var ham ufattelig,» sier professoren, «at en virkelig virkelighet, en evig, ren allmakt, kunde bli besudlet gjennom berøring med jordiske elementer og så splittet op i talløse urene enkeltvesener, for til slutt igjen å vende tilbake til sin opprinnelige renhet.» Denne gudside som Buddha ønsket å ignorere var ikke så vanskelig å overvinne for en «klar og skarp tenker». Han behøvte slett ikke å ty til den evige tomhet, heller ikke å bli agnostiker. Det er nok sant at vi ikke vet hvad Gud er; men vi vet at Han er, og vi vet godt hvad han ikke er. Å vite dette er allerede noget stort, oppløftende og frigjørende.

Jeg kan heller ikke se i Buddha «en stor religiøs nyskaper». Buddha blev en moralsk nyskaper, uten tvil, ved å fremsette en lære om forløsning fra det onde. Men for den religiøse utvikling har hans innsatts meget mindre å bety. Han har ikke gjort noget for å overvinne hverken pantheisme eller flerguderi. Hvad blir der da igjen av religion, når Gud er borte?

IV.

Verdensreligioner?

Jødedommen, Islam og buddhismen kan ikke i samme forstand som kristendommen gjøre krav på navnet «verdens-

religioner». Det er nok sant at både Islam og buddhismen har utbredt sig over store verdensdeler og teller millioner av tilhengere, (Islam omtrent 200 millioner, buddhismen omtrent 30 millioner, efter Sten Konows beregning).

Men det er ikke tallene som gjør en religion til en verdensreligion. En verdensreligion er virkelig det som navnet uttrykker når den byr på ideer og verdier som taler ikke bare til et folk eller en rase eller en tid, men til alle mennesker i alle tider. Dette er ikke tilfelle med buddhismen. Den er i sitt innerste og egentlige vesen en indisk munkeorden.

Efterhvert som den utbredte sig blev den påvirket av andre indiske strømminger. Utenfor Indien under sin seiersgang gjennem de andre asiatiske land mistet den alltid mere av sin opprinnelige karakter og blandet sig sammen med en mengde lokale former for avguderi og overtro. Buddha selv fikk jo den skjebne han sikkert hadde ønsket sig minst av alt, nemlig å bli hedret som et guddommelig vesen. Den ekte, opprinnelige buddhisme trives bare i Indien, og ikke engang der overalt, men bare i visse kretser. Indien som helhet har tatt avstand fra den og tvunget den til å utvandre. Forøvrig kan man ikke si at den forløsning den preker virkelig svarer til det indiske folks eller til andre folks sjæl, heller ikke at de moralske verdier den eier virkelig har fått makt over menneskene. Likeså litt som brahmaismen maktet den å gripe og å foredle den brede masse. Det var England, ikke buddhismen, med all den kjærlighet det er besjelet av, som f. eks. gjorde ende på den barbariske skikk at kvinnene måtte la sig levende brenne efter sine menns død. Det er heller ikke buddhismen, men den europeiske kultur med sin kristne livsopfatning som motarbeider kaste-uvesenet og de usalige barne-ekteskaper, som tapper den indiske nasjon for sin livsenergi. Buddhisme kan kalles for en verdensreligion i den forstand at store deler av den asiatiske verden med beundring ser op til Buddha som religiøs geni og lytter med andakt til de buddhistiske munkers preker, men uten virkelig å opfatte eller å følge den livsvisdom som Buddha hadde forkynt. Ti den meditasjonens og forsagelsens vei han gikk er ingen lett vei. — Buddhismen forsøker også å utbrede sig i Europa og Amerika, men heller ikke der ved blir den til en verdensreligion. Vel er der tusener som kaller sig for buddhister i våre vesterlandske kulturstater. Men hvormange overbevisste er der blandt dem? Jeg er bange for at den fortryllelse som det eksotiske alltid utøver er en sterkere propaganda for buddhismen enn de «åtte øvelser» som fører til frigjørelsen. Der er visstnok mange som blir buddhister som der er andre som gir sig til å røke opium.

Heller ikke Islam er en verdensreligion, skjønt den teller mange flere tilhengere enn buddhismen. Også Islam er skilt i mange sekter. Disse har vel troen på «profeten» felles, og troen på Allah, samt en del religiøse og asketiske handlinger. Troen på Allah, bønn og faste har de imidlertid ikke av Mohammed, men av Bibelen, hvor Mohammed selv har funnet dem. Det spesielt mohammedanske taler ikke til den menneskelige sjel. Når den unge tyrker eller syrer eller araber når op til et høiere kulturnivå finner han ikke lenger nogen mening i det, selv om han vedblir å være religiøs.

Den jødiske religion fortjente engang navnet verdensreligion, om den enn bare dyrkedes av et lite folk. Det var i den lange rekke av århundrer da Israel alene kjente den sanne Gud og bevarte håpet på ham «i hvem alle jordens slekter skulde velsignes». Efter Kristi fødsel er den universa-

litet som lå i Israels religion gått over til Israels arvtager, kristendommen. Kristendommen alene er den virkelige verdensreligion fordi den alene taler til menneskehetens innerste sjel. Alt det sanne og fruktbare som de andre religioner inneholder finner vi samlet i kristendommen, men rent for umoral og overtro, og helliget ved Åpenbaringsens overnaturlige verdier. At kristendommen blev den sanne verdensreligion skyldes ikke en bare genial tanke eller en bare heroisk menneskekjærlighet, men det faktum at Gud selv forenet vår felles menneskelige natur med sin guddommelige i Jesu Person. Kristendommen er universell fordi den ikke har sitt utspring i en rase eller kultur, ting som nødvendigvis er begrenset i tid eller rum, men i Guds kjærlighet som omfavner alle mennesker. Derfor er der «ikke greker eller jøde, trell eller fri, mann eller kvinne, men Kristus er alt i alle.» (Koloss. 3. 11. og Gal. 3. 28.)

Den gamle Kirke og den nye teknikk.

Efter Kardinal-Erkebiskop Michael v. Faulhaber.

Tre skriftsteder er grunnlaget for Kirkens stilling til teknikken. Det første lyder i Bibelens morgenrøde: «Gjør Eder jorden underdanig og hersk over havets fiske og luftens fugler og over alle jordens dyr!»

Det er den gamle og evig-nye kulturbefaling fra Gud til menneskene. «Gjør Eder jorden underdanig», det vil si: «utforsk gjennom naturvidenskapen verdenen fra stjerneverdenens mektigste legeme til det minste atom!» «Tem gjennom teknikkens naturens motstand og tving dens krefter til å gå i Eders tjeneste!» «Hersk over havets fiske», det er så enkelt og dog et kulturens imperativ — et opprop til skibsbygningskunsten, som spenner fra Paulus Tharsis-skib til den nyeste oceanflyver — et opprop til å tre i forbindelse med folkeslagene fra alle verdens kanter for på fredelig vis å utveksle de materielle goder med hverandre.

«Hersk over himmelens fugler!» Også nutidens luftteknikk står under den guddommelige kulturbefalings velsignelse. Den 9. salme gjentar i sitt lyriske sprog det gamle kulturbud: «O, Herre vår Gud — hvor vidunderlig er ditt navn over hele jorden! Mennesket har du satt over dine henders gjerning og alt har du lagt for dets føtter: markens dyr, himmelens fugler, havets fisker». Naturvidenskapen og teknikken står altså i det guddommelige kulturbuds tjeneste: «Gjør Eder jorden underdanig!»

Det annet skriftsted, som angår syntesen Kirke og teknikk, er dette: «Gud har overlatt verden til menneskets utforskning». Gud har skjenket menneskeånden en stråle av sin ånd, så den kan ettertenke Skaperens tanker og vitenskapelig utforske naturverdenens hemmeligheter — Gud har skjenket menneskeånden noget av sin skaperkraft, så den teknisk kan mestre naturens krefter. Det er altså Guds vilje at menneskene stadig skal trenge dypere og dypere inn i naturverdenens hemmeligheter, stadig mektigere ta naturelementene i sin

tjeneste. Naturvidenskapen og teknikken har et guddommelig oppdrag: «Gud har gitt menneskene verden til utforskning!»

Og det tredje skriftsted er: «Herre, du er stor og herlig i din makt! Dig skal alle dine skapninger tjene!» Pave Pius XI har henvist til dette ord med den tilføjeelse: «Altså må alle fremskritt på naturvidenskapens og teknikkens område i vår tid bli Gudstjeneste!»

Den gamle Kirke sier *Ja* til den nye teknikk. Ut fra dette sitt syn har Kirken innviet og velsignet teknikkens verktøy og verker. Den romerske vigselbok inneholder velsignelsesformularer for trykkerimaskiner og for brandvesenets materiell. For jernbaner og skib, for biler og aeroplaner og for den moderne teknikkens andre oppfinnelser på samferdselsmidlenes områder finnes hver sin særskilte innvielsesformular. Når en bro, et teknisk mesterstykke skal åpnes for offentlig ferdsel venter vi katolikker: først må broen innvies og stilles under beskyttelse av en helgen.

Den 14. oktober 1931 har den Hellige Fader, som selv har vært en ivrig tinnebestiger, utstedt et nytt formulær for innvielse av tauverket, bjergstokkene og isøksene til bjergsportens bruk.

Og hvad er så den dype betydning, når Kirken uttaler sin velsignelse over det vordende eller ferdige tekniske verk? Apostlen Paulus har i Romer-brevet utviklet den tanke: «Den ganske skapning, som med mennesket er trukket ned i syndens forbannelse, sukker etter forløsning og lenges etter å bli befridd fra denne verdens fyrste og komme frem til Guds barns frihet.»

En tysk dikter har sagt det på sin måte: «Es geht ein allgemeines Weinen — soweit die stillen Sternen scheinen — durch alle Adern der Natur.»

All skapningen kjemper og sukker etter forløsning, og gjennom den kirkelige innvielse og velsignelse skal naturverdenen bli ført mot denne forløsning. Det er altså ikke overtro når den gamle bjergprest stiger opp på høifjellet og besprenger alle fire verdenshjørner med vievann og derved velsigner bjergkjederne — det er ikke overtro, når fiskerne i Salzach på Kristi Legemsfest lar floden innvie.

Men hvorledes kan Kirken velsigne teknikkens maskiner, når idag millioner av våre medmennesker forbanner disse maskiner? Forbanner, fordi maskinene forvandler arbeiderne til en liten jerndel av en stor jerndel, og fordømmer dem til enstonig mekanisk beskjefteigelse? Forbanner, fordi maskinene undertrykker det ferdige håndverksarbeid og gjør industriarbeiderne brødløse. Og det er sørgelig å se, hvorledes håndverket utdør ved maskinenes seierrike fremtreden og hvorledes alt hjemmearbeid må opgis, fordi det kun gir sulteføde.

Sikkert bærer maskinene en del av skylden for nutidens arbeidsløshet — men den største part av skylden bærer dog menneskene selv — de som har forsømt å forbedre arbeidernes kår i det samme tempo, som nye maskiner vokste frem og skaffet nye betingelser for masseproduksjon, men som istedet for har søkt å berike sig selv, og i kapitalistisk havesyke veltet all

forbannelsen ved de nye forhold ensidig over på arbeiderne. Forsømt å bane nye veier for en forbedret samfunnsøkonomi, så at de gjennom maskinene innvunne goder kunde komme så mange som mulig til nytte, slik som «Quadragesimo anno» har fremstillet det for hele verden.

Når Kirken velsigner en maskine tenker den på alle de velgjerninger, som fra maskinene strømmer ut til folk i det daglige liv. Ingen ønsker sig vel de gamle dager tilbake. Menneskehånden vil aldri stanse med sitt arbeid for med de gudgivne krefter å føre de tekniske fremskritt videre, og Kirken vil ikke opphøre med å gi sin velsignelse dertil uten dermed å vilde velsigne den usociale havesykes utvekster.

Men Kirken har ikke bare sin velsignelse og sin innvielse å skjenke teknikkens undere — den tar også disse undere i Guds rikes tjeneste. Hvor mange syke i hjem og på sykehus kan nu ikke i tide motta sakramentene, fordi presten kan hitkalles med telefon! — En sjelesørger rekker med de moderne befordringsmidler meget mer enn han kunde rekke før, og misjonærene forteller hvorledes de takket være biler og motorbåter nu kan oprette misjonsstasjoner på steder hvor det ellers vilde være umulig. Hvor møisommelig var ikke middelalderens og den oldkristelige misjonærs veier! — Hvor langsomt gikk ikke reisen for Albertus Magnus i det 13. århundre da han skulde dra til Regensburg! Takket være den nye teknikk har misjonen fått vinger overalt!

Lysbilledene kan stilles i ungdomsoplysningens tjeneste — kringkastingen og høytalerne tillater at ved friluftsgudstjenester nu mange flere enn før kan ha glede av Guds ord, og at mange syke nu kan ligge i sine senger og følge en liturgisk handling. Vatikanbyen har en Marconiutsender som hver søn- og festdag utsender en preken og en liturgisk andakt til glede for de syke rundt omkring — og den hellige Faders ord kan nu rekke frem til de fjerneste kroker av jorden. I pinsen utsendes pinse-evangeliet på 31 sprog — det er næsten pinseunderet om igjen! Kirken som ellers er så forsiktig med alt nytt har gjennom paven gjort utsenderen til utsender for Guds rike. Kristus vandrer på eterens bølger som Han før i tiden vandret på den galileiske sjø. Det var en verdenshistorisk time da den 12. februar 1931 den hellige Fader gjennom sin Vatikanutsender rettet et budskap til den hele menneskehet, til misjonærene på de fjerneste misjonsstasjoner, til våre fraskilte brødre, til statsøvrighetene, til arbeidsgiverne og arbeiderne, til rik og fattig: «Lytter til I på de fjerne øer! — Lytter til I som bebør denne jordens krets!» —

Således fullendes syntesen «den gamle Kirke og den nye teknikk!» Kirken kaller den nye teknikk til å være sin medarbeider. Når naturen er Guds og ikke Satans verk — når det er et av Guds bud å utforske naturens hemmeligheter, å mestre den teknisk og stille den i Guds tjeneste, da er det innlysende at vi katolikker må hjelpe med i dette arbeide. Når den nye tid er en teknikkens tid så må vi katolikker arbeide med på den nye tid og i pakt med Gud fornye jordens an-

sikt. Vi må ikke overlate fremskrittet til dem som arbeider med bomber og vil stille menneskene under maskinene. Åndsvidenskapene må alltid beholde sitt primat over all teknikk, men med åndsvidenskapenes universitet må de tekniske skoler stå i den intimeste rapport. Den tid er forbi, hvor alene kirketårnene raket op i landskapene som de altbeherskende høidepunkter. I våre dager hever sig like så høit storstasjonenes antenner ved siden av domkirkens tårn. Paulus har uttrykt det slik: «Alt tilhører Eder — verden, nutiden, fremtiden. Alt tilhører Eder, men I tilhører Kristus». — Kirken kaller den nye teknikk til sig som medarbeider!

Det gjenopstandne Buckfast-Abbedi.

Få abbedier har en så interessant historie som Buckfast i Devon i England, hvis storslagne innvielse nylig fant sted, foretatt av kardinal Bourne i spissen for Englands berømteste klerikale navner.

Det var fire benediktinermunker, som i en av de siste måneder av året 1906 påbegynte rekonstrueringen av en kirke på de gamle ruiner av et Cistercienserabbedi. Tilsammen hadde de en kapital på fem bøker, en gammel hest og tillatelse fra naboeiendommen til å ta den jord der, som de hadde nødvendig. Og nu idag kneiser kirken, som disse har bygget, stor og prektig på den grønne høide langs floden.

Buckfast-abbediets historie går helt tilbake til det niende århundre. Grunnlagt da av angelsakserne, kom det i Cisterciensernes besiddelse i det tolvte århundre. Under reformasjonen hadde det den samme skjebne som de andre engelske abbedier: det blev ødelagt, så kun et tårn stod igjen — det som man nu kaller «The Abbot's Tower». Ruinene av abbediet Buckfast lå hen som alle de andre ruiner til noen franske munkere, som i 1882 under religionskampene var blitt jaget bort fra sine egne klostre, kjøpte det og bosatte sig der. De engelske katolikkers rundhåndethet hjalp dem til å gjenopbygge endel av klostrets huser, og i 1902 blev komunitetet ophøiet til et abbedis rang med en Würtemberger, dom Boniface Natter, som abbed. Fire år efter blev han sendt i en misjon til Amerika, men forsvant ved den store skibskatastrofe, da «Sisio» gikk under midt på Oceanet. Det var ham som først fikk den tanke å gjenopbygge hele den gamle abbedi-kirke bare ved hjelp av munkene — i det øiemed hadde han sendt til Frankrike en ung lægbroder, Pierre, for at han kunde studere de gamle Cistercienserklostres arkitektur og deres bygningsart. Da denne hadde lært håndverket til bunns, vendte han tilbake til Buckfast, og under hans anførsel blev arbeidet påbegynt og avancerte langsomt frem.

Den 5te januar 1907 blev grunnstenen til den nye kirkebygning lagt, og siden da har de fire første munkere arbeidet, hjulpet av to andre, uten ophør på bygningen — kun på festdagene har de hvilt. Og deres verk er praktfullt — storslått og verdig i sine linjer. Konsekrasjonen blev foretatt av kardinal Bourne, assi-

stert av den nuværende abbed, Dom Anscar Vonier, i nærvær av en menneskemengde av næsten uoverskuelige dimensjoner, hvorav mange var komne så langveis fra som fra Bretagne. Ennu en time før ceremonien skulde begynne arbeidet de seks munkar — de strødde sand på veien og pusset de siste ruter skinnende blanke. — — —

Sogneprest Swietlik

Drammen, er avgått ved døden lørdag kveld. Det plutselige dødsfall har vakt sorg i vide kretser — overalt, hvor Pastor Swietlik har røktet sitt ansvarsfulle hverv som sjelehyrde, vant han menighetene ved sin rettlinjede, kloke og først og fremst godhjertede ferd — han så virkelig Kristus i hver fattig og nødlidende, som banket på hans dør og handlet imot hver av sine «mindste brødre» etter lovens store bud.

Pastor Swietlik var født 1872 i Posen og blev student i Prøisen, hvorpå han studerte filosofi i Belgien og teologi i Sweitz til han blev presteviet etter å ha fullendt sine studier i Rom og derfra kom til Norge i oktober 1899. Her virket han i Oslo, Drammen, Bergen og nu tilsist atter i Drammen, hvor begravelsen og requiemmessene finner sted torsdag den 22. ds. Han var siden 1923 medlem av Vikariatsrådet.

Med våre bønner og våre tanker vil vi vise ham den siste tjeneste, gi ham den siste takk for alle de bøn-

ner og tanker han ofret sitt valgte land — og ikke minst vil alle de, for hvem han blev føreren på hjemveien til Moderkirken, takke ham nu for hvad han formidlet av sann lykke og fred, da han i Kirkens navn tok imot bekjennelsen, som åpner porten til «en ny himmel og en ny jord». — R. I. P.

„Han kom til sitt hjemsted —“

Vår nye Overhyrde i Stolzburg.

I «Luxemburger Wort» finner vi følgende:

Stolzburg 12. septbr. — En festdag av de sjeldne feiret den lille ellers så stille landsby Stolzburg igår, da Norges nye biskop, Hs. Eksellense Mgr. Mangers, kom hjem for første gang efter konsekrasjonen og vilde lese Pontifikalmesse på sitt fødested.

Lørdag aften dundret geværskallene til hans ære, og i triumftog ledsaget man ham til foreldrenes hjem, hvor et rørende gjensyn mellom foreldre og slektninger og den høie kirkefyrste fant sted. Solen strålte søndag morgen fra den høstklare himmel, da en lang procesjon avhentet hans Høiærverdighet i hjemmet for å føre ham til kirken. Forrest gikk skolebarn og et stort antall høitstående geistlige, som var kommet til det beskjedne lille sted for å hedre Biskopen og hans adoptivland, det underdeilige Norge, som allerede fra før er alle kjær. Blandt disse geistlige la man særlig merke til den kjente Domkapitular Mgr. Origer, som skulde holde festprekenen, og som er et av Luxemburgs berømteste navn både på grunn av sin veltalenhet og sin skarpe og kloke penn. Maristenprovinsialen Pater Reyter var likeledes tilstede. Hans Høiærverdighet Biskop Mangers hilstes først hjertelig velkommen av en liten gutt, hvorefter en liten hvitklædd pike overrakte Monsignore en praktfull blomsterbukett, og alle begav sig på vei til den festlig smykkede kirke.

Aldri har Stolzburgs Gudshus vært så skjønnt som ved denne leilighet — det var dages arbeid som var gått forut både for skolesøstrenes vedkommende som for sognepresten og ikke minst for lærer Werdel, som har ofret time etter time av sin fritid for å få ungdommen instruert, så de kunde yde den harmoniske og vakre sangledsagelse som man fikk høre. Der hersket en stemning av tro og andakt som løftet alle med sig — og det var en lydhør forsamling som i dyp grepethet lyttet til Mgr. Origers preken, hvori denne edle og sympatiske Kirkens tjener fant de ord som dekket alles følelser. Mgr. hilste først ærbødig Mgr. Mangers som Biskop, Misjonsbiskop og Mariebiskop, idet han tolket hjemstedets og slektens berettigede glede og stolthet. Han gikk derpå over til å skildre de overordentlige fullmakter, hvormed en Biskop utrustes og hvorledes disse Guds nådegaver nu skulde stilles i den norske Kirkes tjeneste — men hvorledes *denne* Kirke og dens tjenere jo ikke var fremmed for Mgr. Mangers, som tvertom hadde lært både folket og prestene deroppe å

kjenne på en måte som ga de beste løfter for god fremtid på arbeidsmarken deroppe i nord. Fra ungdommen av var Mgr. Mangers blitt draget mot prestekallet og hans kjærlighet til Kirken hadde båret skjønne frukter i hjemlandet og vilde sikkert også bringe skjønne frukter på det hjemsted, som ventet ham nu. I Luxemburgs navn tok Mgr. Origer avskjed med Biskop Mangers, som i fremtiden tilhørte en annen nasjon — men Luxemburgernes kjærlighet vilde alltid følge ham, og taleren sluttet med å anrope Norges skytshelgen St. Olav om velsignelse over hele arbeidet i landet, som han våket over og beskyttet.

Derefter fortsattes Pontifikalmessen, som sluttet med den sakramentale velsignelse. Etterpå var der en festlig mottagelse i prestegården, som viste sig å være alt for liten for de mange gjester som hadde innfunnet sig for å hilse på den avholdte nye Biskop. Man avsendte to hyldningstelegrammer til Biskop Mangers Konsekrator Mgr. Nommesch og til Erkebiskop Fallize. I innerlige og varme ord takket Mgr. Mangers tilsist alle.

Efter en høitidelig Pontifikalvesper brakte landsbyen Mgr. Mangers sin hyldest. Et praktfullt gyllent kors, formet av kunstnerhånd i Benediktinerabbedit i Clerf, blev ham overrakt. Mandag morgen var der Pontifikalsjelemesse for hjemstedets døde og atter var kirken overfylt. Avisen slutter med å skrive, at disse festdager alltid vil være uforglemmelige i Stolzburg og at strålene fra den kjærlighet, som Biskop Mangers følte sig omgitt av, vil ledsage ham til hans nye land med varme og velsignelse også for hans virke der.

Like innen Mgr. Mangers avreise til Stolzburg var Hs. Høiærverdighet tilstede ved den Pontifikalrequiemmesse, som blev celebrert av Mgr. Nommesch i Redemptoristkirken i Luxemburg for den avdøde Kardinal van Rossum, og hvor alle Luxemburgs kirkelige dignitarer hadde innfunnet sig for å vise Propagandakollegiets chef den siste ære.

Herhjemme —:

Oslo.

Aftenunderholdning. (Se annonsen!)

Den 2nen og 6te oktober avholder N. K. K. F. en aftenunderholdning i Foreningslokalet til inntekt for et utdannelsesfond for den katolske ungdom. Det er et påskjønnelsesverdig arbeid, forbundet her har tatt op og et arbeid som fortjener støtte fra oss alle. Vi er i så vanskelige tider som disse så tilbøielig til å tro, at vi ikke har råd til det ene og til det annet — ikke har råd til å støtte så den ene, så den annen sak som kaller på vår oppmerksomhet. Men der er enkelte saker som spørsmålet stiller sig anderledes overfor — og til dem hører alt som kommer inn under ungdommens velferd. Der må vi spørre oss selv: «Har vi råd til å la være med å støtte og hjelpe hver efter evne?» Ungdommen er våre betrodde talenter, som vi skal gjøre regnskap for — her står vi alle solidarisk, såsant vår katolske

tro ikke bare er en frase, men en virkelighet for oss. Vi er alle felles om vår ungdoms skjebne, om fremtidens skjebne — vi kan ikke som *katolikker* skille oss ut å si, at vi har nok med vårt eget — nok med vår egen og våre egne kamp for tilværelsen, så vi ikke kan bekymre oss om andres. Det er ikke størrelsen av den enkeltes bidrag det kommer an på — det kommer an på, om vi *alle* er med, så der over vårt arbeide blir den i sannhet *katolske* ånd — den eneste som bringer Guds velsignelse ned over vårt arbeid — den velsignelse uten hvilken vi arbeider forgjeves.

Når nu N. K. K. F. går i spissen og innbyr oss andre til å være med, må vi svare med å møte fulltallig frem. De energiske damer har sørget for et utmerket program, som byr både på en festprolog, musikk og opførelsen av den henrivende gamle vaudeville «Abe-katten», hvis yndige melodier er så fulle av minner for oss eldre og innsmigrende nok til å kunne glede alle de yngre. Altså vel møtt i Foreningslokalet den 2nen eller 6te oktober! — *Se annonsen!*

Bergen.

Norske Kvinners Nasjonalråd har fra sitt landsmøte i Bergen sendt hilsningstelegrammer til sine æresmedlemmer, hvoriblandt fru *Anna Backer*, Fredriksstad.

— og derute:

St. Franciskus' ordener.

Av Franciskus av Assisis munkes finnes der i hele verden tilsammen 35,850. Derav tilhører 22,000 Franciskanerne eller Mindrebrødrenes orden. Av Capusinere er der 12,150 og av Conventualer 1700. St. Franciskus II orden, Klarisserne, har 11,000 nonner. St. Franciskus III orden for klostereøstre teller 80,000 medlemmer. St. Franciskus sekulære III orden for lægfolk har 3,520,000 medlemmer, som kalles tertiarer. 3340 av Franciskanernes eller Mindrebrødrenes orden arbeider i 69 misjonsdistrikter (vikariater) for å utbrede Guds rike til sjelens frelse.

England.

«British Medical Association» har feiret sin hundreårsdag. I den anledning overvar samtlige katolske læger i London en kirkefest i Westminsterkatedralen, hvor Kardinal Bourne talte betydningsfulle ord om sammenhengen mellom naturen og det overnaturlige i mennesket. Man sier ikke for meget, uttalte kardinalen, når man fremhever at lægen er kalt til medhjelp i den guddommelige skaperkraft. Mennesket er skapt i Guds bilde og i Guds lignelse og den kristne læge streber efter å bevare den naturlige forutsetning for menneskets riktige sjeleliv og bringe det på fote hvor det er blitt ødelagt. «Sett fra det høieste synspunkt består en læges arbeid i å oprettholde den vidunderlige likhet mellom Gud og mennesket umiddelbart, når det dreier sig om legemet, middelbart når det dreier sig om det sjelelige. Av den grunn skal lægen akte selv det usleste menneske som et guddommelig mål for sitt arbeid.»